

Rechtshistorische Courant

Inhoud Februari 2022

<i>Inhoud Februari 2022</i>	1
<i>Woord vooraf</i>	2
<i>Recent verschenen</i>	4
<i>Call for Papers</i>	5
Call for papers tijdschrift 'Human(ities &) Rights Global Network Journal'	5
9-10 september 2022 – Call for Papers: Decolonial Comparative Law Workshop: “Decolonial comparative legal history: indigenous and global South law prior to colonialism” (Oxford, Verenigd Koninkrijk)	5
21 oktober 2022 – Call for Papers: Histoire de la cour d’assises dans l’espace belge	6
(19e-20e siècles).....	6
26-28 oktober 2022 - Call for papers Rechtshistorisch colloquium in Helsinki: “The Dynamics of Early Modern Colonial Laws and Legal Literature”	7
<i>Kalender</i>	9
Maandelijkse seminarie-reeks: African Legal History Seminars	9
18-19 mei 2022 – Conferenties ‘Before the State. International law and politico-legal pluralism in Europe, 12th-17th century’ (Rome, Rijsel, Kortrijk)	9
15 februari 2022: Eerste resultaten project Getuigenissen Brugge	10
Uitgesteld (voorjaar 2022) – Herdenkingsbijeenkomst prof. dr. Eric Pool (Amsterdam)	10
Uitgesteld (27-28 mei 2022) – Journées internationales – Société d’histoire du droit et des institutions des pays flamands, picards et wallons (Middelburg)	10
29 juni-1 juli 2022 PHEDRA – Pour une histoire européenne du droit des affaires: École d’été – Domaine de Barthas (Castelnau-Magnoac)	10
Uitgesteld (6-9 juli 2022) – British Legal History Conference 2021 (Belfast)	11
<i>Varia</i>	12
Rechtshistorische klassiekers toegankelijk via rechtstreeks.be	12
Uitreiking Van Caenegem Prize	12
Wisselleerstoel OVR: oproep.	12
Vacature: Professor of Roman Law and Ancient Legal History (University of Graz)	13
<i>In memoriam</i>	14

Woord vooraf

Geachte lezer,

Hoe John Gilissen, en niet de Monuments Men, het Lam Gods redde.

In 2010 verscheen in *Rechtsgeschiede* de tekst *Legal Historians I have known*, een stukje autobiografie van de hand van Raoul van Caenegem. Terloops vermeldt van Caenegem in dat artikel ook dat John Gilissen, de beroemde Brusselse rechtshistoricus, in 1945 samen met zijn vriend, de kunsthistoricus Leo Van Puyvelde, het Lam Gods gevonden hadden in een zoutmijn in Oostenrijk. In alle eerlijkheid, toen ik dit in 2010 doornam, stond ik daar verder niet bij stil. Ondertussen las ik wel van alles over het Lam Gods en steeds meer viel mij op dat Gilissens rol bij de recuperatie van het Lam Gods na de oorlog nergens vermeld werd.

Het officiële verhaal, onder meer te lezen in Noah Charney's *The fate of the masterpiece. How the Monuments Men rescued the Mystic Lamb from the Nazis*, stelt dat de terugkeer van het Lam Gods naar België geheel te danken was aan de Amerikanen. De Duitsers hadden heel wat geroofde kunst, waaronder het Lam Gods, ondergebracht in een complex van zoutmijnen in het Oostenrijkse Bad Aussee. Na de Duitse overgave vonden twee Monuments Men, leden van de dienst die moest instaan voor de recuperatie van de naziroofkunst, diep in de Oostenrijkse mijn een hoop kunstschaten en dan vooral het Gentse altaarstuk. De Amerikaanse opperbevelhebber Eisenhower zorgde ervoor dat het zo vlug mogelijk naar een dankbaar België terugkeerde.

In het gehele verhaal zoals beschreven door Charney zitten wel enkele raadselachtige elementen. Hoewel de mijngang die naar de kunstschaten leidde geblokkeerd was, bleek dat het Lam Gods toch reeds uitgepakt was toen de Amerikanen aankwamen. Onzorgvuldige Duitsers, of was er iets anders aan de hand? Een ander element dat vragen oproept, is dat de Amerikanen al op 8 mei 1945 aan de zoutmijn aangekomen waren, maar pas wisten van de schatten daar nadat ze een boodschap gekregen hadden. Wie de zender van die boodschap was, is voor Charney een mysterie. Het antwoord vinden we in een tekst uit 2007 in de *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde: Nota van professor John Gilissen over het terugvinden van het Lam Gods in Oostenrijk in 1945*. De tekst werd geschreven door Patricia Carson, echtgenote van Raoul van Caenegem, en zelf ook een succesvolle auteur van boeken over de Vlaamse en Belgische geschiedenis. Bij de voorbereiding van haar in 1989 verschenen boek *Flanders in creative contrasts* vermeldde Gilissen aan Patricia Carson dat hij het Lam Gods in 1945 in een zoutmijn in Oostenrijk gezien had. Gilissen overhandigde haar later een nota van drie bladzijden over zijn speurtocht naar het Lam Gods, die hij kort voor zijn dood in 1988 moet geschreven hebben. Het duurde dan nog tot 2007 voor Patricia de nota zou publiceren omdat ze dacht dat de abonnees van de *Handelingen* van de Maatschappij van Gent dit wel een boeiend verhaal zouden vinden.

Laat ons nu Gilissens versie bekijken, zoals beschreven in zijn nota. Voor de oorlog al parketmagistraat en rechtenprofessor aan de Vrije Universiteit Brussel, werd hij zo vlug mogelijk na het oprukken van de geallieerden in België opgeroepen als reserveluitenant en werkte hij vanaf september 1944 als juridisch adviseur op het ministerie van defensie. Reeds voor de oorlog was hij bevriend geraakt met Leo Van Puyvelde, hoofdconservator van enkele Brusselse musea en gedurende de oorlog werkzaam als luitenant-kolonel in Londen. Bij de bevrijding was Van Puyvelde verantwoordelijk voor de culturele sector. Beide vrienden droomden ervan het Lam Gods voor België terug te vinden. Ze maakten een lijstje van plaatsen waar het altaarstuk zich mogelijk kon bevinden en verkregen de zegen van de eerste minister Achiel Van Acker. En passant kreeg Gilissen ook een bevordering tot luitenant-kolonel, waarschijnlijk omdat hij zo meer gewicht in de schaal kon leggen tegenover geallieerde troepen in Duitsland. Op 4 of 5 mei

vertrokken Gilissen, Van Puyvelde en enkele anderen met een auto, een jeep en een vrachtwagen om het Lam Gods in naam van de regering terug naar België te brengen.

De derde zoutmijn die ze bezochten was die in Bad Aussee. Behulpzame gewone Amerikaanse soldaten brachten hen bij een gevangen genomen Duitse kolonel, een museumconservator uit Berlijn én Van Puyvelde goed bekend. Die bevestigde dat het Lam Gods in de mijn zat, waarna Gilissen de mijn inging, het Lam Gods vond en het opeiste in naam van de Belgische regering. De Amerikaanse officier ter plekke wou echter dat ze contact opnamen met de officier verantwoordelijk voor de schone kunsten in de staf van Patton's Derde Leger. Dat viel goed mee, want de betrokkene was opnieuw een museumconservator en een bekende voor Van Puyvelde. De zaak kwam echter bij Patton zelf en de Amerikanen namen plots alles over, zodat Gilissen en co. zonder Lam Gods naar huis dienden terug te keren.

Nu is het van belang te kijken naar de chronologie. De Monuments Men beweerden dat zij als eerste in de mijn aankwamen op 14 mei, maar volgens Gilissens tekst was hij al op 9 mei gearriveerd. Dat Gilissen en co al gepasseerd waren, kan verklaren waarom het Lam Gods al uitgepakt was en ook waarom de Amerikanen door een 'mysterieuze boodschap' wisten waar ze moesten zoeken. Het probleem is wel dat het relaas van Gilissen nog niet door andere bronnen bevestigd is. Stanislas Horvat, professor aan de Koninklijke Militaire School, heeft al gekeken in het militaire dossier van Gilissen, maar dat laat niet toe dit verhaal te bevestigen of te ontkennen. Daarvoor zullen andere bronnen moeten aangeboord worden, zoals het archief van Van Puyvelde in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten.

Mijn speculaties, voor wat die waard zijn. Gilissen en co waren inderdaad eerst en alles verliep vlot zolang het ging om lagere Amerikaanse troepen. Het Amerikaanse opperbevel daarentegen wou hiermee scoren en de Belgische primeur verdween in de doofpot. Van Puyvelde schreef na de oorlog een boek over het Lam Gods, maar bleef hierover stil. Gilissen bleef ook stil, tot hij toevallig sprak met Patricia Carson aan het einde van zijn leven. Raadselachtig blijft ook waarom Patricia dan wachtte tot 2007 vooraleer ze die nota publiceerde. Waren Gilissen en co eerst? We weten het niet met zekerheid. Lees zijn nota op <https://openjournals.ugent.be/hmgog/article/id/70646/> en vorm uw eigen oordeel.

De hoofdredacteur

Dirk Heirbaut

Redactie

Filip Batselé

Amber Gardeyn

Pieterjan Schepens

Jasper Van de Woestijne

Florenz Volkaert

Recent verschenen

Handelingen van de Koninklijke Commissie voor de uitgave der Oude Wetten en Verordeningen van België, ISBN 9782960272420.

Deel 56 bevat, naast de werkzaamhedenverslagen van 2016 tot 2020 en in memoriams over Raoul C. baron van Caenegem en Cécile Douxchamps-Lefèvre, twee uitvoerige bijdragen met tekstedities:

- **DE RUYSSCHER, DAVE** en **PLASSCHAERT, STEPHANIE**, "*Onderhandse akten inzake handelsvennootschappen in Antwerpen, 1815-1845*", p. 25-357.
- **VLEESCHOUWERS-VAN MELKEBEEK, MONIQUE**, "*Saligher ghescheeden van mallincanderen dan te gadere. Private overeenkomsten inzake boedelverdeling na feitelijke scheiding in het laatmiddeleeuwse Gent*", p. 359-498.

Call for Papers

Call for papers tijdschrift 'Human(ities &) Rights Global Network Journal'

Het tijdschrift *Human(ities &) Rights Global Network Journal* (<https://www.humanitiesandrights.com>) zal in de herfst van 2022 een bijzonder nummer uitgeven met als thema "**Kunst en Mensenrechten (Art & Human Rights)**". Beoogde Engelstalige bijdragen kunnen betrekking hebben op alle mogelijke relaties tussen kunst (zowel beeldende, literaire, als uitvoerende kunst) en diverse takken van het recht. Zowel juristen, historici, kunsthistorici en kunstwetenschappers, antropologen, als sociologen en andere wetenschappers worden uitgenodigd om te reflecteren over mensenrechtengerelateerde thema's als:

- De voorstelling van (on)rechtvaardigheid doorheen de eeuwen, in het bijzonder in tijden van *transitional justice*;
- Overheidsreglementering van de kunsten, met bijzondere aandacht voor totalitaire regimes, revolutionaire kunst en censuur;
- Auteursrecht, *copyright*, *droit de suite*, parodie...;
- Dwingende normen van ruimtelijke ordening en vormgeving;
- (Beperkingen aan) de vrijheid van meningsuiting en godsdienst door middel van artistieke creaties;
- Veroordeelde kunst(enaars);
- ...

Human(ities &) Rights Global Network Journal is een internationaal *peer-reviewed* elektronisch *open access* tijdschrift. Elke gepubliceerde paper krijgt een apart DOI®-nummer.

De auteursrichtlijnen staan op de website van het [tijdschrift](#).

Het bijzonder nummer wordt gecoördineerd door Georges Martyn (Universiteit Gent). Voor suggesties en vragen: Georges.Martyn@ugent.be. Voorstellen worden verwacht tegen 15 februari 2022. De teksten moeten ingediend worden in de loop van de zomer om in oktober of november gepubliceerd te worden.

9-10 september 2022 – Call for Papers: Decolonial Comparative Law Workshop: “Decolonial comparative legal history: indigenous and global South law prior to colonialism” (Oxford, Verenigd Koninkrijk)

De tweede *Decolonial Comparative Law Workshop* zal zich toespitsen op de vergelijking van inheems recht en pre-koloniaal recht, zowel in koloniale regio's in het noorden van de wereld als in het gebied dat nu vaak de '*global South*' genoemd wordt. De organisatoren zijn onder meer geïnteresseerd in papers die het kolonialisme destabiliseren door in te gaan op hoe inheemse en *global South* samenlevingen het recht voorafgaand aan het kolonialisme definieerden of toepasten. De papers moeten gebaseerd zijn op origineel onderzoek, idealiter steunend op primaire of inheemse bronnen van vóór het koloniale tijdperk (ruim gedefinieerd). De papers moeten "recht" identificeren in een specifieke traditie of plaats, met bijzondere aandacht voor inheemse of prekoloniale epistemologieën en praktijken. Aangezien koloniale juridische noties de geschiedschrijving blijven verstoren, zijn papers welkom die de kolonialistische zijde van de juridische geschiedschrijving van het prekoloniale *global South* en inheemse gemeenschappen dekoloniseren (d.w.z. identificeren en vervangen). (Auteurs kunnen gebruik maken van de bibliografieën van de dekoloniale theorie en de dekoloniale juridische studies op de [DCL Project website](#)).

Geïnteresseerden sturen hun paper (i) als bijlage in het sjabloon op de *Decolonial Comparative Law Project website* (ii) in om het even welke taal (iii) bestaande uit niet meer dan 5000 woorden

(iv) voor 9 februari 2022 naar decolonial@mpipriv.de. Het raadgevend comité zal vervolgens alle papers beoordelen en de beslissingen zullen voor 9 mei 2022 worden verzonden.

Meer informatie vindt u [hier](#).

21 oktober 2022 – Call for Papers: Histoire de la cour d’assises dans l’espace belge (19e-20e siècles)

Tijdens de legislatuur 2014-2019 wenste minister van Justitie, Koen Geens het hof van assisen te hervormen. De voorziene invoering van een systematische correctionalisering van alle misdaden zou leiden tot de feitelijke afschaffing van het hof, met uitzondering voor zaken over persmisdrijven en politieke misdrijven. Ook al werd het project van de minister van Justitie door het arrest van het Grondwettelijk Hof van 21 december 2017 vernietigd, het blijft niettemin het orgelpunt van een steeds terugkerende invraagstelling van een instelling met als voornaamste kenmerk de deelname van burgers aan de rechtspraak. In dit opzicht is de juryrechtbank, bij wijze van spreken, al sinds haar oprichting betwist. Het arrest van 21 december 2017 markeert zeker niet de het einde van dit proces. Zo is er in mei 2020 in het kielzog van het Geens-project een voorstel tot afschaffing van het hof van assisen in de Kamer ingediend.

Het hof van assisen werd in België ingevoerd onder het Franse bewind in 1811, net na de inwerkingtreding van het Keizerlijk Wetboek van Strafrecht en werd gehandhaafd tijdens het Nederlandse bewind, hoewel het de jury afschafte. De Belgische Grondwet van 1831 met zijn liberale aanpak herstelde het Franse regime in eer. De instelling van de "volksrechtspraak" kan slechts worden begrepen in het licht van de sociaal-politieke context waarin zij opereert. In dit opzicht heeft het hof van assisen, op het hoogste niveau, een betekenis voor de maatschappij. Wat zegt de rechtbank van de 19e en 20e eeuw tegen de historicus? Over recht en rechtvaardigheid, maar ook over de samenleving van die tijd? En wat kunnen historici zeggen over recht en rechtvaardigheid dat de actoren van het hedendaagse debat kan uitdagen?

In tegenstelling tot de Franse historiografie hebben de rechtshistorici in België nog geen alomvattend werk over het hof van assisen kunnen voorleggen. De geschiedschrijving is soms onvolledig, fragmentarisch en wordt bovendien gekenmerkt door de aanwezigheid van enkele studies die bepaalde dimensies van de strafrechtspleging benaderen, maar waarvan de temporele, ruimtelijke of thematische beperkingen een totaalbeeld van de instelling in de weg staan.

De strafrechtspraak met jury is in de jaren tachtig en negentig vrij langdurig bestudeerd wat betreft de organisatie en de werking ervan onder het Franse regime, in de *Départements réunis* (o.a. Dupont-Bouchat, 1988; Rousseaux, 1990; Rousseaux, 1998); deze eerste stroming van de historiografie, gericht op de strafrechtspleging tijdens de Franse periode, wordt vandaag verder uitgebreid in een onderzoeksproject dat de Belgische casus integreert in het Europese geheel (Berger, o.a. 2014). Afgezien van een studie die zowel betrekking heeft op de laatste jaren van de Nederlandse periode als op de eerste jaren van de periode na de onafhankelijkheid en waarin de activiteit van het strafhof met en zonder jury wordt vergeleken (Maquet, 2021), is er nog te weinig onderzoek verricht naar het hof van assisen voor de periode die begon met de herinvoering van de jury na de onafhankelijkheid van België. Er zijn echter wel ambitieuze studies uitgevoerd vanuit een specifieke invalshoek, zoals voor het misdrijf van vergiftiging (Septon, 1996) of voor persmisdrijven (Delbeke, 2012), of voor de actoren van het assisenhof tijdens een specifieke periode, zoals de Belle Époque (De Burchgraeve, 2018). Deze drie grootschalige studies – drie doctoraatscripties – benadrukken het belang van een verbreding en verdieping van de studie van de strafrechtspraak in België. Andere werken zijn gewijd aan een zeer specifieke periode, namelijk die van de repressie van onbeschaafd gedrag na de Eerste Wereldoorlog (Rousseaux, Van Ypersele 2003 ; Rousseaux, Van Ypersele, 2008). Ten slotte zijn er nog twee bijdragen die het resultaat zijn van eindwerken die nauw verband houden met het hof van assisen (Gerling, Rousseaux, 2010; Didier, 2014).

Ondanks de gebrekkige historiografie voor de contemporaine periode na 1830 – slechts één van de drie vermelde dissertaties is gepubliceerd – is het hof van assisen het voorwerp geweest van talrijke dissertaties en studentenpapers, binnen onderzoekscentra geschiedenis of recht, aan zowel Vlaamse als aan Franstalige universiteiten, dissertaties of werken die uiteenlopende en complementaire benaderingen vertonen, zowel kwantitatief als kwalitatief: over de algemene activiteit van een hof van assisen tijdens een bepaalde periode, over de activiteit van een hof van assisen tijdens een van de oorlogsperiodes, of na de oorlog, toegespitst op de repressie van burgerlijke ongehoorzaamheid, over een specifiek misdrijf of een categorie misdrijven waarover in assisen wordt geoordeeld, of over de activiteit van de jury of, op een meer specifiek gebied, over de plaats van de medische expertise in het proces van assisen. Meer in het algemeen speelt het hof van assisen een prominente rol in de achtergrond van veel rechtshistorische studies. Dit geldt zowel voor werken over de geschiedenis van de straftoemeting als voor werken over de geschiedenis van juridische beroepen, zoals magistraten en advocaten.

Wegens deze lacunes en het versnipperde karakter van de geschiedschrijving nemen wij het initiatief om de resultaten van onderzoek bijeen te brengen en te synthetiseren, maar ook om bepaalde dimensies die in het duister zijn gebleven, ter discussie te stellen. Het doel is om een significant algemeen beeld te geven van de strafrechtspraak met een jury. De vermenigvuldiging van benaderingen en onderzoeksobjecten, waarbij de kwantitatieve en de kwalitatieve dimensie, de macro- en de micro-historische dimensie worden gecombineerd, draagt bij tot de meerwaarde van de studiedag. Deze benadering moet ons in staat stellen de historische kennis en, waarom niet, hedendaagse vragen over de strafrechtspraak en de rol van de jury, te verrijken.

Deze studiedag zal leiden tot de publicatie van een boek over het hof van assisen in België in de 19e en 20e eeuw.

Voorstellen voor deelnemende papers (**max. 500 woorden**) moeten via mail (aan: **edouard.delree@ulb.be**) worden ingediend **voor 14 februari 2022**. De deelnemende papers zullen voorafgaand aan de studiedag worden verspreid onder de deelnemers. Voorstellen kunnen naast het **Frans**, ook in het **Nederlands** en het **Engels** worden ingediend.

26-28 oktober 2022 - Call for papers Rechtshistorisch colloquium in Helsinki: “The Dynamics of Early Modern Colonial Laws and Legal Literature”

Rechtshistorisch colloquium in Helsinki: “The Dynamics of Early Modern Colonial Laws and Legal Literature”, 26-28 oktober 2022 (Rechtsfaculteit van de Universiteit van Helsinki, Finland)

De organisatoren van het colloquium nodigen wetenschappers uit een paper voor te stellen, waarin belicht wordt hoe de wetgevingsstrategieën van koloniale imperia elkaar beïnvloed hebben, welke gemeenschappelijke kenmerken ze hadden en hoe wetgeving van zowel de Europese landen als van de kolonies ontwikkelde. Bijdragen bestuderen hoe vroegmoderne koloniale wetgeving functioneerde in verschillende contexten. Daarbij kan aandacht besteed worden aan de erfenis van het middeleeuwse *ius commune*, de verhouding van de rechtsbronnen in een omgeving van juridisch pluralisme, de toename en impact van zogenaamde ‘politieverordeningen’, of meer algemeen de receptiviteit van koloniale en lokale normenstelsels.

Op dit laatste punt worden in het bijzonder bijdragen verwelkomd die de ‘lokale lezing’ van ‘vreemde’ juridische literatuur onderzoeken. Wat was de rol van de publicaties van rechtsgeleerden in de verspreiding van juridische concepten en regels, meer bepaald bij het aanpakken van nieuwe maatschappelijke uitdagingen? Voorbeelden van wat rechtbanken de facto deden en hoe wetgevende vergaderingen tot nieuwe normen kwamen, kunnen op dat punt bijzonder verhelderend zijn. Juridische literatuur (“Legal literature”) wordt daarbij niet strikt dogmatisch begrepen, maar, in brede zin, als elke persoonlijke tekst van de hand van iemand die

betrokken is bij, of reflecteert over, de toepassing van het recht, of het nu een academisch gevormde gediplomeerde is, dan wel een pragmatisch opgeleide praktizijn.

Zowel juristen, (rechts)historici als sociale wetenschappers zijn van harte welkom om de complexe verbanden van vroegmodern koloniaal recht te bespreken.

Als *keynote speakers* hebben de professoren Thomas Duve (Max Planck Institute for Legal History and Legal Theory, Frankfurt) en Andréa Slemian (University of São Paulo) toegezegd.

Het colloquium wordt organisatorisch ondersteund door twee projecten:

- *Comparing Early Modern Colonial Laws: England, the Netherlands, Portugal, and Spain* (Academy of Finland, University of Helsinki), en
- *Reading Law Glocally: Local Readings of Foreign Legal Literature in a Globalized World (Seventeenth to Early Twentieth Centuries)* (Centre National de la Recherche Scientifique van Frankrijk, Universiteit Gent, University of Helsinki, Universidad Autónoma de Madrid).

De organiserende commissie bestaat uit Laura Beck (Universidad Autónoma de Madrid), Serge Dauchy (Centre National de la Recherche Scientifique, Université de Lille), Georges Martyn (Universiteit Gent) en Heikki Pihlajamäki (University of Helsinki).

Interesse? Zend een kort cv met een abstract van maximaal 300 woorden, voor 31 maart 2022, naar: heikki.pihlajamaki@helsinki.fi. De taal van het colloquium is het Engels. Er is geen inschrijvingsgeld verschuldigd. Jonge onderzoekers die een presentatie geven, kunnen een aanvraag tot (gedeeltelijke) terugbetaling van hun reis- en verblijfkosten indienen. Onlinedeelname zal mogelijk zijn. De publicatie van de akten is voorzien.

Kalender

Maandelijks seminarie-reeks: African Legal History Seminars

De onderzoeksgroepen 'Legal connectivities and colonial cultures in Africa' (PI: Inge Van Hulle) en 'Global legal histories on the ground' (PI: Mariana Dias Paes) organiseren aan het Max Planck Instituut voor rechtsgeschiedenis en rechtstheorie in Frankfurt een nieuwe maandelijks seminarie-reeks getiteld [African Legal History Seminars](#). Het doel van de seminarie-reeks is om een interdisciplinair perspectief te bieden op de studie van Afrikaanse rechtsgeschiedenis.

Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Inge Van Hulle via vanhulle@lhlt.mpg.de

3 maart 2022 - Leuvense Rechtshistorische Lezing, dr. Luisa Brunori

Op donderdag 3 maart 2022 om 12u geeft dr. Luisa Brunori (CNRS), dit jaar 'Global Law'-professor aan KU Leuven, een publiekslezing met als titel "Commercial partnership in a 'proto-global' trade: two contracts signed in Seville during the 'Siglo de Oro'". Deze lezing gaat door in de 'Oude Valk' (DV1 01.54), Tiensestraat 41 te Leuven. Meer info [hier](#)

15 maart 2022 - Leuvense Rechtshistorische Lezing, prof. dr. Fred Stevens

Op dinsdag 15 maart 2022 om 17u geeft em. prof. dr. Fred Stevens een Leuvense Rechtshistorische Lezing, getiteld "*De Gentsche Hoogeschool (1916-1918). 1. De Faculteit der Rechtsgeleerdheid. 2. De lotgevallen van Kempische studenten aan deze hogeschool*". De lezing gaat door in de 'Nieuwe Valk' (DV3 01.13), Tiensestraat 41 te Leuven. Deze gastlezing omvat, zoals de titel aanduidt, twee thema's. Vooreerst is er de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Gentsche Hoogeschool, die opende op 24 oktober 1916. Hier komen achtereenvolgens het programma, de professoren en de studenten aan bod. Er wordt ook aandacht besteed aan de Staats-Commissie tot Vertaling der Wetboeken. De lotgevallen van professoren en studenten bij het einde van de faculteit in oktober 1918 worden eveneens belicht. In een tweede luik wordt ingegaan op de dertien Kempische studenten die zich inschreven aan de Gentse universiteit. Reeds tijdens de Kerstvakantie van 1916 gingen een aantal Kempische studenten de boer op om 'makers' te overtuigen zich aan de Gentse hogeschool in te schrijven. Zij verenigden zich in de eerste regionale studentenorganisatie De Mastentop, opgericht op 19 november 1916. Deze zou evolueren naar een zeer militante activistische beweging. Nog op 11 augustus 1918 organiseerde de vereniging te Turnhout een 'Hoogstudentendag' voor kandidaat-studenten. Het intiem dagboek van Alex Stryckers, zoon van de Hoogstraatse geneesheer Alfons, student geneeskunde en voorzitter van De Mastentop, biedt verder een inzicht in zijn dagelijks leven. Meer info [hier](#).

18-19 mei 2022 - Conferenties 'Before the State. International law and politico-legal pluralism in Europe, 12th-17th century' (Rome, Rijsel, Kortrijk)

Conferenties: '*Before the State. International law and politico-legal pluralism in Europe, 12th-17th century*', in Rome (École française de Rome, 20 September 2021) en in Rijsel/Kortrijk (Centre d'histoire judiciaire (Lille) en KU Leuven Campus Kulak Kortrijk, 18/19 mei 2022). Organiserend comité: Dante Fedele (CNRS Lille), Pierre Savy (EFR) en Randall Lesaffer (KU Leuven, UTilburg).

Deze twee conferenties willen tegemoetkomen aan een historiografisch deficit door een dialoog tot stand te brengen tussen historisch onderzoek – waar een hernieuwde interesse ontstond in de studie van internationale relaties, en diplomatie in het bijzonder, in de laatmiddeleeuwse en

vroegmoderne periode – en rechtshistorisch onderzoek, in het bijzonder van de geschiedenis van laatmiddeleeuwse volkenrechtelijke rechtspraak en -doctrine.

15 februari 2022: Eerste resultaten project Getuigenissen Brugge

In mei 2019 ging een ambitieus historisch burgerwetenschapsproject van start, waarbij de Vrije Universiteit Brussel, het Rijksarchief en Histories vzw de handen in elkaar sloegen. Het doel: minstens 10.000 – maar liefst meer – getuigenverklaringen en verhoren van verdachten uit criminele procesdossiers digitaliseren en transcriberen met de hulp van het brede publiek en dit voor de periode 1700-1900.

Een eerste deelproject concentreerde zich op de stad Brugge en haar (ruime) omgeving. Meer dan 150 vrijwilligers transcribeerden meer dan 3.000 getuigenissen van de achttiende-eeuwse Brugse schepenbank en de negentiende-eeuwse correctionele rechtbank van het arrondissement Brugge (dat o.m. Blankenberge, Torhout, Tielt ... omvatte). De resultaten hiervan zijn sinds kort beschikbaar voor het brede publiek. Recent werd er nieuw materiaal online geplaatst, dat zich richt op de criminele verhoren uit het achttiende-eeuwse Brugse Vrije, de ruime plattelandsregio rond de stad Brugge. Binnen afzienbare tijd strijken we ook – digitaal – neer in Antwerpen, met getuigenverklaringen uit de Antwerpse vierschaar (achttiende eeuw) en het Hof van Assisen (negentiende eeuw).

Benieuwd naar het Getuigenissenproject en wat het voor u en uw onderzoek eventueel zou kunnen betekenen? Of hebt u zin om uzelf onder te dompelen in de leefwereld van onze voorouders en het crimineel gedrag waaraan sommigen van hen zich bezondigden? Tijdens een digitaal infomoment op Teams vertelt de projectcoördinator u wat meer over het project, hoe u ermee aan de slag kan gaan en wat er in dit razend interessante bronnenmateriaal allemaal te vinden is. Nadien kunt u vragen stellen.

Meer informatie: contacteer Hendrik Vandeginste op hendrik.vandeginste@historiesvzw.be of op 0495 56 12 44.

Praktisch: 15 februari 2022, 20.00 uur.

Uitgesteld (voorjaar 2022) – Herdenkingsbijeenkomst prof. dr. Eric Pool (Amsterdam)

Prof. dr. Eric Pool overleed op 1 november 2020. Hij was verbonden aan de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit Brussel. Ter ere van hem organiseert *Forum Romanum* in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit Amsterdam een herdenkingsbijeenkomst. In het licht van de stringenter coronamaatregelen is echter besloten de herdenkingsbijeenkomst ter ere en nagedachtenis van Prof. dr. Eric Pool uit te stellen naar het voorjaar van 2022.

Uitgesteld (27-28 mei 2022) – Journées internationales – Société d’histoire du droit et des institutions des pays flamands, picards et wallons (Middelburg)

Dit evenement is met een jaar uitgesteld naar vrijdag 27 en zaterdag 28 mei 2022.

29 juni-1 juli 2022 PHEDRA – Pour une histoire européenne du droit des affaires: École d’été – Domaine de Barthas (Castelnau-Magnoac)

Het [PHEDRA-project](#) (“Pour une histoire européenne du droit des affaires”) organiseert zijn eerste *summer school* in het Domaine de Barthas (Castelnau-Magnoac) van 29 juni tot 1 juli 2022. De *summer school* stelt zich tot doel een methodologische reflectie te maken over de bronnen van de geschiedenis van het Europese handelsrecht en richt zich op doctorandi, in een context van

internationale en intergenerationele uitwisseling. Ze zal bestaan uit zowel workshops als lezingen door ervaren internationale onderzoekers.

Uitgesteld (6-9 juli 2022) – British Legal History Conference 2021 (Belfast)

Ook de *British Legal History Conference*, die gepland was voor 7-10 juli 2021 te Belfast, is uitgesteld ten gevolge van COVID-19. Het organiserend comité heeft besloten om de conferentie te organiseren in juli 2022. Meer informatie over de British Legal History conference vindt u op de website van de [Edinburgh Legal History Blog](#).

Varia

Rechtshistorische klassiekers toegankelijk via rechtstreeks.be

Op de site rechtstreeks.be, gemaakt door Christophe Malliet, staan heel wat oudere Belgische juridische werken. Twee rechtshistorische klassiekers kan u daar nu ook vinden. Zo kan u [hier](#) en [hier](#) 'Geschiedenis van het strafrecht in Vlaanderen van de XIe tot de XIVe eeuw' van prof. dr. R. C. van Caenegem (respectievelijk 1954 en 1956) raadplegen.

Uitreiking Van Caenegem Prize

De *European Society for Comparative Legal History* zal in 2022 de 'Van Caenegem Prize' opnieuw uitreiken. De prijs zal worden toegekend aan een jonge rechtshistoricus die geacht wordt het beste artikel te hebben geschreven dat in 2020 en 2021 is gepubliceerd in *Comparative Legal History*, het tijdschrift van de ESCLH, of over vergelijkende rechtsgeschiedenis in een ander tijdschrift in dezelfde twee kalenderjaren.

Meer informatie vindt u [hier](#).

Wisselleerstoel OVR: oproep.

Het bestuur van de Stichting tot uitgaaf der bronnen van het Oud-Vaderlandsche Recht (OVR) heeft het genoeg voor de derde maal een oproep te richten tot kandidaten voor de Wisselleerstoel Oudvaderlands Recht.

Stichting OVR heeft in 2018, op voorstel van de redactieraad van Pro Memorie. Bijdragen tot de Rechtsgeschiedenis der Nederlanden, beslist een Wisselleerstoel OVR in te richten, die tweejaarlijks wordt toegekend, afwisselend aan een in Nederland of België werkende rechtshistoricus. In academiejaar 2018-19 was dr. Michael Milo (Universiteit Utrecht) leerstoelhouder aan de Universiteit Gent, voor academiejaar 2020-21 is prof. dr. Frederik Dhondt (Vrije Universiteit Brussel) wisselleerstoelhouder aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Omwille van de pandemie werd het inauguraal college vorig jaar uitgesteld. Het zal nu normaal gezien doorgaan op woensdag 18 mei 2022

Voor het academiejaar 2022-23 wordt een in Nederland werkzame gepromoveerde rechtshistoricus uitgenodigd om een maand te verblijven aan een Belgische universiteit of onderzoeksinstelling. Het is de bedoeling van deze oproep dat Nederlandse geïnteresseerden contact opnemen met een normaal in België werkzame rechtshistoricus of omgekeerd. De 'collega proximus' in de ontvangende instelling engageert zich voor het ter beschikking stellen van een werkplek gedurende een maand.

De kandidaturen worden door de collega proximus, met opgave van de naam van de beoogde wisselleerstoelhouder, ingediend bij de stichting, per mail aan p.brood@planet.nl, voor 8 maart aanstaande.

De Stichting OVR voorziet in een forfaitaire vergoeding van € 2.500 aan de wisselleerstoelhouder als tegemoetkoming in de kosten van verplaatsing en verblijf.

De Stichting OVR verzoekt om uw medewerking om deze uitnodiging onder mogelijk geïnteresseerden te verspreiden.

Vacature: Professor of Roman Law and Ancient Legal History (University of Graz)

Het Instituut voor Rechtsfundamenten van de Rechtsfaculteit van de Universiteit Graz zoekt een professor Romeins recht en Antieke rechtsgeschiedenis (40 uur per week; selectieprocedure overeenkomstig artikel 99, lid 1, van de Universitätsgesetz (UG); aanstelling voor bepaalde tijd voor 5 jaar overeenkomstig de Angestelltengesetz (AngG); vermoedelijke begindatum 1 maart 2022). Door middel van het professoraat Romeins recht en Antieke rechtsgeschiedenis zullen themata die met vele disciplines interageren en synchroon en diachronisch rechtsvergelijkend zijn, op de lange termijn worden versterkt, zowel wat onderzoek als onderwijs betreft. In het bijzonder zal het professoraat zich bezighouden met de jurisprudentiële doorwerking van sociale omstandigheden, met name kwesties van recht en gender. Het professoraat zal betrokken worden in een uitgebreid onderzoeksmilieu ("de klassieken", culturele antropologie van de antieke wereld, gender- en diversiteitsstudies, geschiedenis van recht en religie, sociologie, wetenschapsgeschiedenis) en moet een belangrijke bijdrage leveren aan de *fields of excellence* en de kernonderzoekgebieden van de universiteit. Deelname aan de doctoraatsprogramma's en -studies van de universiteit wordt verwacht. Wij verwachten ook vaardigheden op het gebied van gendermainstreaming.

Sollicitaties moeten onder vermelding van het referentienummer VV/6/99 ex 2021/22 uiterlijk op 2 februari 2022 worden ingediend. Voor informatie over de sollicitatieprocedures en andere vereisten kunt u terecht op deze link: [Professur für Römisches Recht und Antike Rechtsgeschichte \(uni-graz.at\)](https://www.uni-graz.at/en/uni-graz-at/professur-fur-romisches-recht-und-antike-rechtsgeschichte).

In memoriam

Prof. dr. Xavier Rousseaux meldt het droeve nieuws van het heengaan van prof. dr. Marie-Sylvie Dupont-Bouchat. Hieronder kunt u het *in memoriam* van zijn hand terugvinden:

“Notre sorcière bien-aimée s’en est allée...”

Marie-Sylvie Dupont-Bouchat (Sylvette), née le 17 janvier 1941, s’est éteinte le 5 janvier 2022 à Wépion dans sa maison natale, entourée de l’affection de ses trois enfants.

Licenciée en histoire médiévale et agrégée de l’enseignement secondaire supérieur en histoire de l’UCL, après six années d’enseignement secondaire Sylvette rejoint la Faculté de sciences économiques, sociales et politiques de l’UCL comme assistante en 1966, puis l’équipe pluridisciplinaire qui fonde les candidatures en droit à la Faculté de droit, à partir de 1967. Sylvette entreprend une thèse de doctorat en histoire moderne sur la chasse aux sorcières dans le duché de Luxembourg sous la direction de Joseph Ruwet, thèse soutenue en 1976. Enseignante à la Faculté de Droit jusqu’en 2001, elle y assura les cours et les travaux pratiques de critique historique, puis d’histoire des idées et des faits en première candidature en droit ainsi que le séminaire d’histoire du droit en licence, sous la direction de Philippe Godding.

Première assistante, Chef de travaux chargée de cours, en 1983 elle rejoint la faculté de Philosophie et Lettres et y fonde en 1995 le Centre d’histoire du droit et de la justice, devenu Unité du département d’histoire en 2001, à son départ à la retraite. Co-fondatrice du Groupe Interfacultaire Etudes-Femmes, ancêtre du GREG, en 1996, et du réseau interuniversitaire francophone Etudes-Femmes, Sylvette s’est impliquée dans les réseaux féministes, Sophia, l’Université des Femmes ou le Centre d’archives et de recherche en histoire des femmes (CARHIF). Elle enseigna également l’histoire à la Faculté de sciences appliquées.

Très active dans l’histoire de la sorcellerie, de la criminalité et de la justice pénale, des femmes et de l’enfance, dès les années 1980, Sylvette déploya un réseau de relations scientifiques, pluridisciplinaire et international, sur les deux rives de l’Atlantique.

« Marginale intégrée », comme elle aimait à se définir, Sylvette est l’autrice de nombreuses publications, a promu une quarantaine de mémoires de licence et thèses de doctorat. Avec son mari Pierre-Paul Dupont historien et historien de l’art (+2015), elle est une figure de l’histoire politique, sociale et culturelle, impliquée dans de nombreux projets à Bruxelles et en Wallonie. Tout qui l’a fréquentée restera frappé par sa passion de l’histoire, sa liberté de parole et surtout, l’accueil permanent à sa table familiale, à Bruxelles, Saint-Hubert et plus tard Namur.

Xavier Rousseaux”.

Op 10 juni 2022 wordt in het Museum L in Louvain-la-Neuve een studiedag georganiseerd ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Centrum voor de geschiedenis van recht en justitie, dat Marie-Sylvie Dupont-Bouchat heeft opgericht. Het was haar wens zoveel mogelijk van haar vroegere studenten, medewerkers, collega's en vrienden samen te brengen.

De voorgaande nieuwsbrieven kan U vinden op: www.rechtsgeschiedenis.be. Deze boodschap is U toegezonden omdat uw emailadres voorkomt in de lijst van ca. 400 rechtshistorische belangstellenden die bijgehouden wordt door het Instituut voor Rechtsgeschiedenis van de Universiteit Gent. Komt uw naam bij vergissing in deze lijst voor en wilt U geen verdere mails over rechtsgeschiedenis ontvangen, stuur dan een e-mail naar [de redactie](mailto:de.redactie). Uw naam zal dan uit de lijst verwijderd worden. Mogen wij de abonnees van de nieuwsbrief vragen steeds de wijziging van hun emailadres mee te delen.

Wilt U bepaalde vragen, mededelingen of aankondigingen van congressen, boeken e.d. over rechtsgeschiedenis of Romeins recht via deze nieuwsbrief laten verspreiden, mail dan naar: courant@ugent.be.